

Actualiteiten hoger onderwijs

Jochem Streefkerk
28 januari 2026

STREEFKERK^{*}
ONDERWIJSRECHT

Weet u nog... het kabinet-Schoof

Hoofdpijnenakkoord

- Kennis- en studiemigratie
- Neutraliteit onderwijsmethodes
- Capaciteitsbekostiging
- Wijziging pabo-opleidingen

Regeerprogramma

- Minder Engels
- Zorgplicht sociale veiligheid
- Sectorplannen
- Behoud bekostigingsstructuur

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

Onderwerpen

- Financiën en "Staat van het Onderwijs"
- Studentenaantallen en -stromen
- Stand van zaken internationalisering (Wet internationalisering in balans)
- Stand van zaken accreditatie(stelsel)
- LLO en publiek-private activiteiten
- Aandacht examencommissies
- Nieuwe cao 2025-2026

Financiën en Staat van het Onderwijs (1/2)

- Begroting 2025 en 2026, beleidsindicatoren
 - Blijvende bezuinigingen; vooral inzet op externe financiering (Horizon Europe)
 - Bekostiging: "meer vast", maar ook krimp-middelen
 - Studentsucces, instroom en uitstroom studies tekortsectoren (zorg, onderwijs, techniek)
- Eerste (voorzichtige) weerslag van IBO Doelmatigheid

Staat van het Onderwijs (2/2)

- Staat van het Onderwijs
 - Basiskwaliteit op orde
 - Examencommissies onder de loep
 - Zelfregulering: cybersecurity en sociale/psychische (werk)druk
 - Financiën “tot 2026” stabiel
 - Kansengelijkheid in de selectie voor opleidingen (inkomen, opleiding en geboorteland van ouders)
 - Ontwikkeling stapelaars: mbo > hbo (→), hbo > wo-BA (↓), hbo > wo-MA (↑)
 - Toelating hbo-ers soms categorisch uitgesloten (bijna 25% wo-masteropleidingen)
 - Ongelijke verdeling/behoefte aan pabo-gediplomeerden
 - Daling studentenaantallen lerarenopleidingen VO (taal en exact)

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

Studentenaantallen en -stromen (1/4)

- Trends in studentenaantallen (verschillen mbo, hbo, wo; regionale verschillen)
- Briefadvies Onderwijsraad (21 februari 2025)
 - Negatief over samenloop krimp, bezuinigingen en WIB
 - Geen generieke maatregelen; laat onderwijsinstellingen zelf anticiperen, al naar gelang regionale en sectorale tekorten
 - Beslissing over opleidingen op drie niveaus: instelling, netwerk, stelsel; macro-doelmatigheid vanuit een brede afweging benaderen
 - Naast aandacht arbeidsmarkttekorten ook aandacht vrije opleidingskeuze (tegengeluid naast IBO Doelmatigheid)

Studentenaantallen en -stromen (2/4)

- Kamerbrief 14 maart 2025 (Algemene beleidsbrief)
 - Overheidssturing op netwerkvorming/samenwerking (weerbaarheid studentendaling) en gerichtheid op maatschappelijke opgaven
 - HO: macro-doelmatigheid, toegankelijkheid, kwaliteit en bekostiging
 - Wettelijke grondslag gezamenlijke verantwoordelijkheid – parallel RPO?
 - Aangekondigde herziening bekostiging – vooral te onderzoeken variabelen
 - Bredere wettelijke grondslag LLO-activiteiten

Studentenaantallen en –stromen (3/4)

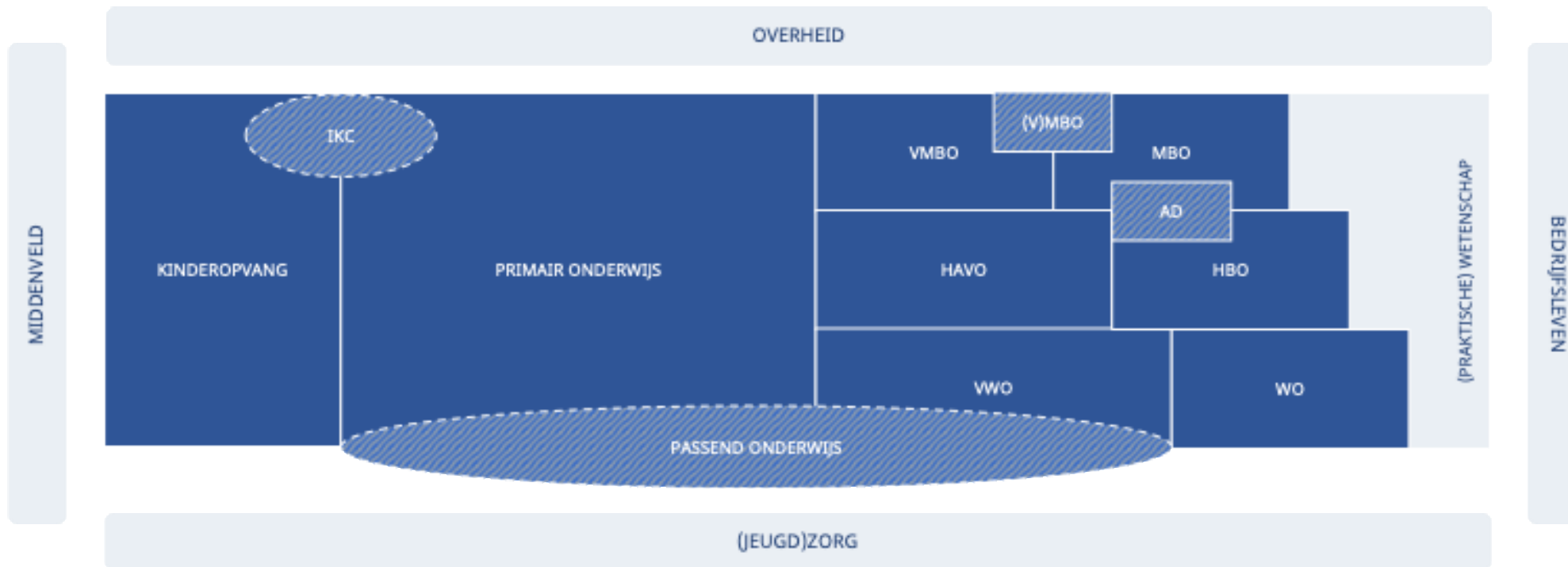
- Kamerbrief 9 april 2025 (Toegankelijkheid en doorstroom)
 - Arbeidsmarkt; toegankelijkheid (selectievragen); studierendement
 - Tegengaan ontoegankelijkheid wo-masters voor hbo-studenten; kwalitatieve eisen blijven mogelijk (verwantschap), maar gelijk hbo-/wo-bachelor en mogelijkheid wegwerken individuele deficiënties
 - Selectie o.b.v. kwalitatieve criteria en/of loting; maar meer transparantie en geen corrigerende selectie

Studentenaantallen en –stromen (4/4)

- UNL Kaders Toelating en Selectie (Bachelor 2024; Master 2025)
 - Scherp definiëren wat gaat over toelaatbaarheid en wat gaat over selectie
 - Premasters: verplicht als deficiënties binnen redelijke termijn weggewerkt kunnen worden
 - Gelijke behandeling EER-studenten; geen voorkeursbehandeling voor eigen bachelorstudenten
 - Bias & adverse impact zoveel mogelijk beperken; wetenschappelijk onderbouwd, betrouwbaar, geen ongestructureerde instrumenten
 - Geen of beperkte kosten voor kandidaten
 - Structurele evaluatie van validiteit, betrouwbaarheid, effectiviteit en kosten-baten
 - Tijdige informatie over criteria, deadlines, onderbouwing, bezwaarprocedures
 - Publicatie op de website

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

Beslechting van onderwijsgrenzen?

Stand van zaken internationalisering (1/3)

- September 2019: Wetsvoorstel Taal en toegankelijkheid
- 15 maart 2021: Kamerverkiezingen / 10 januari 2022: Aantreden kabinet Rutte-IV
- 13 juni 2022: Kamerbrief “Internationalisering” - aanhouden wetsvoorstel
- 14 juli 2022: Bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap
- September 2022: parlementaire wisselingen in de marge
- Juli 2023: consultatie Wetsvoorstel internationalisering in balans
- 7 juli 2023: Val kabinet Rutte-IV
- September 2023: Toekomstverkenning mbo, ho, wetenschap
- 22 november 2023: Kamerverkiezingen
- 13 december 2023: Kamerbrief Voortgang internationalisering in balans

Stand van zaken internationalisering (2/3)

- 6 februari 2024: Advies Onderwijsraad WIB
- 2 april 2024: Kamerbrief Zelfregie
- 11 april 2024: Advies Raad van State WIB
- Mei 2024 - heden: Behandeling Tweede Kamer WIB (formele intrekking WTT)
- Oktober 2024: Kamerbrief beheersing internationale studentenstromen
- Voorjaar 2025: parlementaire behandeling
- 3 juni 2025: Val kabinet-Schoof (WIB niet-controversieel verklaard)
- 3 juli 2025: Kamerbrief na parlementaire behandeling
- 29 oktober 2025: Kamerverkiezingen
- 12 december 2025: Kamerbrief Rapport Wennink

Stand van zaken internationalisering (3/3)

- Inwerkingtreding na parlementaire afronding (verwacht op z'n vroegst per 1 januari 2027)
- Meer Nederlands in het hoger onderwijs: minimaal 2/3 van de bachelor-ECTS in het Nederlands; afwijking alleen via TAO (voor nieuw aanbod).
- Capaciteitsfixus per doelgroep mogelijk, o.a. specifiek voor niet-EER-studenten.
- Noodfixus bij piek-instroom: minister kan bij plotselinge aanmeldingspieken ingrijpen.
- Aanscherping taalcriteria: uitzonderingen op Engelstaligheid nauwer afgebakend (o.a. tekortsectoren, krimpregio's).
- Daling internationale instroom zichtbaar, mede in lijn met beleidskoers.

(Instellings)accreditatie?

- December 2017: Experiment instellingsaccreditatie 2018 – 2024
- Juni 2022: Evaluatie van het experiment
- 5 December 2022: Kamerbrief met reactie op de evaluatie
- Juni 2023: Onderzoek Inspectie naar accreditatiestelsel HO (deel 1)
- 12 juli 2023: Kamerbrief stand van zaken instellingsaccreditatie
 - *Gezien de demissionaire status van het kabinet, laat ik besluiten over het verdere vervolg van instellingsaccreditatie en de uitwerking van een wetsvoorstel, aan een volgend kabinet.*
- 26 maart 2024: Onderzoek Inspectie naar accreditatiestelsel HO (deel 2)
- **3 juli 2025: Kamerbrief met reactie op de rapporten accreditatiestelsel**

Kamerbrief 3 juli 2025

- Geen verplichte instellingsaccreditatie; doelen kunnen zonder stelselwijziging worden bereikt.
- ITK wordt doorontwikkeld voor minder lasten en meer ruimte voor instellingen.
- Toezicht wordt versterkt: duidelijker handvatten voor NVAO en Inspectie bij tussentijdse kwaliteitsproblemen.
- Geen nieuw protocol onderwijsvernieuwing; bestaande kaders en medezeggenschap zijn afdoende.
- Inspectie ziet verbeterpunten (onafhankelijkheid panelleden, varianten, maatschappelijke thema's); NVAO pakt dit op.
- Voortgangsrapportage in 2026.

LLO / Publieke middelen, private activiteiten (1/3)

- **Kamerbrief 18 december 2025 (Voortgang LLO)**
 - Reactie kabinet op verkenning wettelijke taak onderwijs voor LLO in voorjaar 2026
 - Structurele regionale PPS (onderwijs – werkgevers – gemeenten – UWV)
 - Flexibel, modulair onderwijs (microcredentials, derde leerweg, maatwerk); kwaliteitskaders
 - Stabiele, meerjarige financiering in plaats van projectsubsidies
- Publieke middelen, private activiteiten (Stcrt. 2021, 18237 – in werking vanaf 15 april 2021)
- Advies Landsadvocaat (januari 2024) en reactie minister (december 2024)
- **9 april 2025: publicatie Beleidsregel investeren met publieke middelen in private activiteiten 2025**

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

LLO / Publieke middelen, private activiteiten (2/3)

	PUBLIEKE ACTIVITEITEN	PRIVATE ACTIVITEITEN
PUBLIEKE MIDDELEN	REGULIER BEKOSTIGD ONDERWIJS EN ONDERZOEK	BESTEDINGSVOORWAARDEN, AANBESTEDINGS- & MEDEDINGINGSRECHT
PRIVATE MIDDELEN	AANDACHT VOOR BEELDVORMING EN INTEGRITEIT (IN BEWEGING NAAR MEER REGULERING)	REGULIERE CONTRACTACTIVITEITEN (ALGEMENE RISICO-AFWEGINGEN)

LLO / Publieke middelen, private activiteiten (3/3)

- Wijzigingen in beleidsregel 2025 ten opzichte van beleidsregel 2021 (Stcrt. 2025, 12248 – met terugwerkende kracht in werking vanaf 1 januari 2025, m.u.v. de verantwoordingseisen; 1 januari 2026).
 - Marktconform tarief als alternatief voor integrale kostprijs
 - Geen verplichte ex-post berekening van integrale kostprijs
 - Geen verplichting tot afstoten van over capaciteit die voor private activiteiten wordt ingezet

Examencommissies in beweging (1/3)

- Examencommissies cruciaal voor borging kwaliteit & waarde diploma.
- Meeste commissies functioneren voldoende, maar weinig verbetering sinds 2015.
- Facilitering schiet tekort – 70% komt niet aan alle taken toe.
- Deskundigheid soms onvoldoende, vooral toetsdeskundigheid (met name in wo).
- Onafhankelijkheid niet overal op orde (extern lid ontbreekt, soms leden met financiële verantwoordelijkheid).
- Onvoldoende PDCA-cyclus: instructies, evaluaties, kwaliteitscontroles vaak niet systematisch.

Examencommissies in beweging (2/3)

- Borging van toetsing
 - Examinatoren vaak te weinig tijd voor toetsen & professionalisering.
 - Een kwart van de examencommissies checkt toetsprogramma niet inhoudelijk.
 - Onderzoek naar eindwerken stijgt, maar onderzoek tussentoetsen wisselt sterk.
- Beslissingen richting studenten
 - Vrijstellingen worden soms door management of examinatoren verleend.
 - Veel variatie in procedures, soms risico op gebrekkige onderbouwing of conflicterende belangen.
 - Slechts 13% ervaring met IA-trajecten; ondersteuning van belang.

STREEFKERK^{*}
ONDERWIJSRECHT

Examencommissies in beweging (3/3)

- Onderwijsinnovaties & AI
 - Innovaties (programmatisch toetsen, flexibilisering, leeruitkomsten) maken borging complexer.
 - Examencommissies vaak te laat betrokken & onvoldoende gefaciliteerd.
 - Generatieve AI vraagt om duidelijke richtlijnen, professionalisering en kennisdeling.
- Aanbevelingen inspectie
 - Beter faciliteren in tijd, ondersteuning, professionalisering, kennisdeling; stel een landelijke richtlijn op.
 - Verduidelijken wettelijke plichten in WHW
 - Introduceer “zwaarwegend” adviesrecht op OER (90% adviseert al)

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

Cao-akkoord 2025-2026

- 1 juli 2025 – 30 juni 2026; gemiddeld 4,2% loonsverhoging
- Employability Fonds (45 mln.)
 - Scholing, ontwikkeling & werk-naar-werk-begeleiding bij reorganisaties
 - Per universiteit een fonds, besteding via lokaal overleg, jaarlijkse rapportage
- Sociale veiligheid (hiërarchie & leiderschap); sectorbrede trainingen
- Verkenning inzet AI om werkprocessen te ontlasten; verplicht PvA en evaluatie
- Overige afspraken
 - Aanpassing reorganisatie- en ontslagtermijnen; én tijdelijkheid dienstverband
 - Verlenging RVU-afpraak tot 31 dec 2028
 - Onderzoek stagevergoedingen en maatregelen diversiteit & inclusie
 - Solidariteitsbijdrage van €2 per werknemer in 2025

STREEFKERK
ONDERWIJSRECHT

Vragen en afronding

Jochem Streefkerk

Advocaat

streefkerk@streefkerk.legal

+31 6 1138 8539

STREEFKERK^{*}
ONDERWIJSRECHT